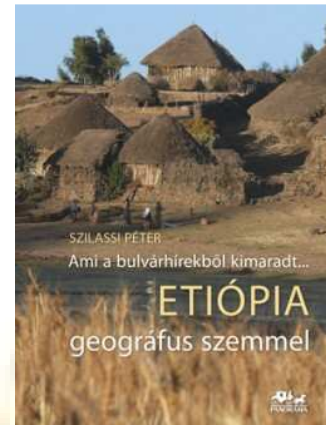

Közel Etiópiához

SZILASSI PÉTER: *Ami a bulvárhírekből kimaradt...*
ETIÓPIA geográfus szemmel. [Panoráma sorozat.]
 Budapest: Medicina Kiadó, 2014. 206.

„Néha nem vagyunk elegek magunknak, néha úgy érezzük, hogy teljesen elégtelen az a szárnalmas bőr, álca, amelyet egyébként a magunkénak tartunk. Valami eltűnik belőlünk, távoli és megszólíthatatlan maga az isten is, aki olyankor visszahúzódik, csöndes és szigorú, fennköltlen szemlélődő magányába. Törődik is ő félresikerült teremtményeivel, boldoguljon mindenki, ahogy tud¹” – és talán valóban, Isten nem tekintett le 2012 év első napjaiban, az Erta Ale vulkán közelében levő táborban tartózkodó teremtményeire, amikor megtörtént a visszafordíthatatlan tragédia: ismeretlen fegyveresek halálosan megsebesítettek öt európai turistát, köztük két magyart, Fábíán Tamás geográfust és Szabad Gábor bőrgyógyászt. Ezek a tragikus események motiválták Szilassi Pétert opusának megírására, ugyanis kötetét két volt útitársa és barátja emlékének ajánlja. Egyben meg is fogalmazza kételyét, hogy *soha nem fogom megtudni, hogy tollat ragadtam volna-e*, ha nem így történnék a dolgok. Feltételezhetően esze ágában sem lett volna könyvet írni e baráti társaság jókedélyűnek induló utazása emberhalállal történő végződése nélkül, hiszen – ahogy fogalmaz –, legfeljebb néhány ismeretterjesztő és tudománynépszerűsítő cikket és tanulmányt közölt volna.

A szerzőt írásra sarkaló további tényezők közül megemlíthető a magyarországi bulvársajtó magatartása – amit a *miért mentetek oda?* kérdéssel lehetne összegezni –, és nem utolsósorban az Etiópiáról hazánkban a köztudatban élő előítéletek és tudatlanság megléte, ami zömmel a felpuffadt hasú, éhező gyermekek és a sovány, aszott, a nemzetközi versenyeken érmekeket szerző hosszútávfutók képére redukálódik.

„Könyvem kissé rendhagyó stílusban íródott. Nem angolból magyarra fordított Wikipédia szócikk – írja Szilassi Péter –, nem útikönyv és nem útinapló, nem földrajz tankönyv s a legkevésbé bulvár könyv. Ez a könyv a mi történetünk krónikája. Krónika egy utazásról, melyben igyekszem minél aprólékosabban és érdekesebben visszaadni a hangulatokat, élményeket, amelyek engem és útitársamat érték. Úgy ahogy azt én éreztem, és átéltem. Természetesen épp ezért nem lehet teljesen objektív a beszámoló, és nem lehet céltól valamiféle száraz geográfiai leírás készítése sem. Mindent úgy írok le, ahogy azt én láttam, ahogy én megéltem az én kétségkívül szubjektív szemüvegemen keresztül. Viszont mivel geográfus vagyok, hiszem és vallom, hogy ez a kötet jó alkalom lesz a tudományos ismeretterjesztésre. Arra, hogy bemutathassam e különleges ország semmihez sem hasonlítható földrajzi viszonyait.” Én úgy gondolom, hogy elsősorban a látásmódot kell kiemelni, hiszen olyan a környezet, a világ, jelen esetben Etiópiában, amilyennek a szerző látja, és hogy milyennek látja, az kizárólag tőle, vagyis tapasztalataitól, érzéseitől és benyomásaitól függ. Célja pedig ezt a filinet műve által az olvasónak átadni.

¹ Az idézet Egyed Péter *Madonnák porban* (Csíkszereda: Pallas-Akadémia Kiadó, 2004.) című regényéből származik.

Tény, hogy a kötet nem tartalmaz semmi „rendkívülit”. Az író narratívába helyezte háromhetes utazásuk eseményeit, leírta az általa látottakat és tapasztaltakat, amihez hozzáfűzte „földrajzos” szempontú magyarázatait. Ugyanakkor a kötet olvasása többet jelent egy egyszerű lektűr izgalmánál. Az olvasó számára úgy tűnik, mintha egy diafilm- vagy dokumentumfilmvetítésen venne részt: megjelenik a sok – Fábián Tamás, Gruber László, Szilassi Péter és Vizler Csaba készítette – kiváló minőségű kép, és ezzel párhuzamosan halad az igényesen, helyenként humorosan megírt szöveg – szinte hallani véltem a szerző magyarázó hangját –, mely a fotók által megörökítettekkel kapcsolatos történelmi eseményeket, tényeket, természeti folyamatokat és jelenségeket sorolja, magyarázza és kommentálja.

A kötet a tragikus végkifejletű események itthoni visszhangjának bemutatásával kezdődik, majd időben visszatérünk az út tervezésére, és a szervezés folyamatával ismerkedünk meg. Tudni kell, hogy Fábián Tamás, egykori geográfus kollégánk életének egyik célja az utazás, Földünk tájainak és országainak megismerése volt: minden tanév szüneteiben hosszabb körutat szervezett. Így járta be barátaival, gyakran diákjaival és kollégáival egész Európát Izlandtól a Kaukázusig, Dél- és Kelet-Ázsiát, Indiát, Új-Zélandot, Mexikót, Közép- és Dél-Amerikát, Afrikát és Madagaszkárt, örömet és felejthetetlen sikerélményt szerezve magának és mindazoknak, akik vele tarthattak. Útjairól mindig több száz, sőt ezer diával tért vissza azzal a céllal, hogy tapasztalatait, az általa látottakat megossza diákjaival a neve alatt futó nagyszerű, zsúfolásig telt termekben tartott speciális kollégiumokon, valamint az igen gyakran tartott nyilvános vetítéseken. Az előző kirándulásokhoz hasonló részletességgel és alaposítással szervezték meg ez alkalommal is az utat. Megtudjuk, hogy Tamás napra és kilométerre pontosan számította ki az útiterv részleteit, a szállások helyét, és a végleges útvonal kialakítását több hónapos adatgyűjtés és szakirodalom tanulmányozása előzte meg.

A tragédia bekövetkezése előtt egy pár nappal az eredetileg négyfős csoport ötre emelkedett, és a tagok részben kicserélődtek: *„Tamás és Csaba - előzetes terveik szerint - öt hetet töltöttek volna el együtt Etiópiában, de miután mi Lacival csak három hétig tudtunk velük tartani, a fennmaradó időszakra hárman csatlakoztak hozzájuk még útitársként”* – tudjuk meg a szerzőtől.

Az utazás résztvevőinek bemutatása után az „első benyomások” és a fővárosba való érkezés leírása következik. Addis-Abebaról, ahol a szerző és társai többször is megfordultak, igen részletes leírást kapunk. Ahogy a főváros esetében, úgy minden meglátogatott településnél is tetten érhető az író igyekezete, hogy megfelelő történelmi, társadalom-politikai, vallási és gazdasági háttér megvilágítása révén minél pontosabb és átfogóbb képet adjon az ország jelenlegi, hol a középkor (primitív földművelés), hol a XXI. század (szélerőmű-park) jegyeit magán viselő, anakronisztikusnak is mondható helyzetéről. Mindezek az értékes kiegészítések és az igen gazdag felhasznált irodalom a szerző sokoldalúságát és pallérozottságát bizonyítják.

Ahogy haladunk a szöveg olvasásában lassan-lassan kirajzolódik előttünk Etiópia mai arca. A remekül megszerkesztett, egymást kiegészítő, gördülékeny szöveg és a profin készített fotók révén „meglátogatjuk” az Awash Nemzeti Parkot, Harart, Arthur Rimbaud egykori tartózkodási helyét, Abesszínia régi fővárosait, Akszumot és Gondert. „Csónakázunk” továbbá a Tana-tavon és „bejárjuk” a sósvízű Shala- és az Abyjata- tavak környékét, megcsodáljuk az etióp Arizonát, a lalibelai templom együttest, a Babile határában található ingókö-mezőt, és nem utolsó sorban „feljutunk” az ország tetejére is. Érdekességként néhány fejezetcím: *Kuplerájok és tukulok, avagy hol alszunk mi, és hol a helybéliel?; Városnézés süketnéma idegenvezetővel: Harar; Hegyek között, völgyek között zakatol a... terepjáró: Irány az Etióp-magasföld; A Gyűrűk Ura „díszletei” között: Gonder; Sába királynő birodalma stb.*

Szórakoztató, könnyed hangvétele és helyenként humoros mivolta ellenére is a mű a komoly tudományos olvasmányok közé sorolható, hiszen több tudományterületről – a vulkanológia, a tektonika, a biogeográfia, a földtan, a felszínalaktan, a közettan, az ornitológia

stb. – újszerűen és ötletesen „összegyűrt” információkat tartalmaz. Az adatokat szemléletesé tevő térképek és grafikonok mellett Vizler Csaba jóvoltából a kötet az utazás során megfigyelt emlősök és madarak listáját is tartalmazza. Itt említeném meg a könyv, szerintem egyetlen jelentősebb hiányosságát: egy részletes útvonalterképet. Számomra, aki a *Világjárók* sorozaton szocializálódtam, magától értetődőnek tűnik, hogy a belső borítón az útvonal aprólékos részlettel követhető. A szerző három – természeti földrajzi, földtani és növény- és csapadékviszonyokat ábrázoló – térképen is megjeleníti a bejárt útvonalat, de egyik sem eléggé részletes.

A könyv végén újra a tragédia kerül előtérbe, és e drámai eseménnyel kapcsolatos száraz tények közlése, amit egy *In memoriam Fábián Tamás, Dr. Szabad Gábor* című, az áldozatokhoz írt „búcsúlevél” követ. A két barátnak szánt sorok észrevétlenül átvezetik az olvasót az Etiópiában járt magyar földrajzi felfedezőkről és természetbúvárokról szóló részbe, ezzel is mintha sugallva, hogy a két szerencsétlenül járt útitárs visszavonhatatlanul e híres utazók panteonjához tartozik.

Egy másik Etiópiáról írt kötetből idézve szeretném zárni könyvajánlómat. A Danakil-medence lakóit – akik az európai turistákkal szembeni terrorcselekedetet elkövették – a következő módon jellemezte az ország keleti részét 1928-ban bejáró Nesbitt: „*Féktelen, vérszomjas törzsek lakta föld fogadja az utazót..., lakói a dankáli törzsek kegyetlen nomádok, akik minden idegent irgalom nélkül felkoncoltak a legutóbbi időig... Utazásunk előtt három kutatóraj indult el ennek a területnek, vagy egy részének föltárására, Munzingeré 1875-ben, Giuliettié 1881-ben és Bianchié 1884-ben. Valamennyi szerencsétlenül járt, egyetlen európai sem került haza közülük.*²”

Géczi Róbert, Budapest – Kolozsvár

² Az ismeretlen Abesszínia. [ford. Halász Gyula.] Budapest: Királyi Magyar Természettudományi Társulat, 1937. 1., 44.